

بررسی حربه ها و مصادیق فریبکاری دشمن در سلطه بر جهان اسلام در ۴۰ سال اول انقلاب با محوریت بیانیه گام دوم انقلاب

ابوذر رجبی^۱

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۹/۰۹/۱۶

تاریخ دریافت: ۱۳۹۹/۰۴/۲۷

چکیده:

رهبر انقلاب در بیانیه گام دوم علاوه بر بیان دستاوردهای انقلاب اسلامی در چهل سال اول انقلاب، به تبیین دشمنی‌های صورت گرفته از سوی غرب و دولتهای استکباری پرداختند. یکی از مهمترین محورهای این تحلیل، بیان عناصر غیر اخلاقی دشمن در مواجهه با انقلاب اسلامی و جبهه مقاومت و مظلومان عالم بوده که با عنصری از این قبیل بیان می‌شود: «خبرهای دروغ، تحلیل‌های مغرضانه، وارونه نشان دادن واقعیت‌ها، پنهان کردن جلوه‌های امیدبخش، بزرگ کردن عیوب کوچک و کوچک نشان دادن یا انکار محسنات بزرگ.» وقوع انقلاب اسلامی در زمانی بود که «سقوط اخلاقی روزافزون غرب» قطعی بوده و «توسعه لجنزارهای فساد، برای زدودن اخلاق و معنویت در بخشهای عمده‌ی عالم» محور اصلی جبهه استکباری غرب بوده است. به همین خاطر غرب در مقابل انقلاب اسلامی در چهل سال اول آن، عمدتاً از عناصر غیر اخلاقی «فریب و خدعه و دروغ» بهره می‌گیرد. تبیین بهره‌گیری دشمن از عنصر فریبکاری، برای سلطه‌پذیری در جهان اسلام هدف اصلی این تحقیق است. این امر هم در بیانیه گام دوم محور بحث رهبر معظم انقلاب بوده و هم در طول رهبری خود با بیان و بنان بر آن تأکید داشتند. با روش توصیفی تحلیلی و با تمرکز بر بیانیه گام دوم و با رویکرد اسنادی و رجوع به منابع کتابخانه‌ای تبیینی از استفاده دشمن از این عنصر غیر اخلاقی صورت خواهیم داد.

واژگان اصلی:

بیانیه گام دوم انقلاب، عناصر غیر اخلاقی، فریبکاری، نظام سلطه، استکبار، مقام معظم رهبری^{مدظله العالی}.

طرح مسئله

هدف اصلی دولت‌های استکباری در نیم قرن اخیر علاوه بر جهانی‌سازی و به تعبیر بهتر غربی-سازی جهان، حاکمیت لیبرال دموکراسی و لوازم فرهنگی آن و سعی در تغییر رفتار و ساختار نظام-هایی با فرهنگ و مبانی فکری متفاوت از غرب بوده است. این امر به خصوص بعد از پیروزی انقلاب اسلامی و رشد اسلام سیاسی و صدور فرهنگ انقلاب اسلامی ایران با تهدیدات سخت و نرم صورت گرفته و در حال انجام است. غرب برای تسلط فکری و فرهنگی بر جهان اسلام و جلوگیری از نفوذ ایران در کشورهای اسلامی به منظور عدم رشد اسلام‌گرایی و غرب‌ستیزی از ابزارهای فراوان بهره گرفته و می‌گیرد. بهره‌گیری از عناصر اخلاقی در این میان کانون توجه است. از مهمترین آنها در جنگ روانی، خدعه و فریب و دروغ است. فریبکاری از جمله امور مربوط به عملیات روانی است که از گذشته به کار گرفته می‌شد. با وجود پیشینه این ابزار در طول تاریخ بشر، امروزه با توجه به حجم به‌کارگیری آن از سوی دشمنان اسلام و انقلاب اسلامی، از ابعاد و قلمرو گسترده‌تری برخوردار شده و دامنه نفوذ آن با توجه به حجم شبکه‌ای رسانه‌ای، تفاوت اساسی با گذشته پیدا کرده است.

شواهد تاریخی در چهل سال اول انقلاب اسلامی حکایت از اقدامات اساسی آمریکا و دولتهای غربی در مواجهه با ایران و کشورهای اسلامی دارد. نفوذ چشمگیر و غیر قابل انکار ایران اسلامی بعد از انقلاب در منطقه و جهان (محمدی، ۱۳۹۰، ص ۴۴-۳۲) سبب شد تا غرب ابتدا از طریق اقدامات سخت‌افزارانه و در نهایت همراهی آن روش با شیوه نرم‌افزاری، به مقابله و سیطره در جهان اسلام بپردازد. این امر با گواهی اسناد فراوان و حتی اقرار خود متفکران غربی است. آدا بوزمان در کتاب اطلاعات استراتژیک و کشورداری بیان می‌دارد شرایط عمومی حاکم بر نظام بین-الملل بعد از فروپاشی شوروی به وقوع جنگ سرد اعتقادی میان لیبرالیسم و لنینیسم از یک سو و جنگ سرد بین غرب و اسلام پیش می‌رود. (افتخاری، ۱۳۹۱، ص ۳۳) محوریت اسلام نیز ایران بعد از انقلاب است. این امر را خود سیاسیون دولت آمریکا بارها به زبان آورده‌اند. جورج شولتز (وزیر امور خارجه دولت ریگان در سالهای ۱۳۸۱ تا ۱۹۸۸) انقلاب اسلامی را خطرناکترین دشمن مشترک تمدن غرب در سراسر تاریخ آن می‌داند. یا ریچارد نیکسون (رئیس جمهور ایالات متحده در سالهای ۱۹۶۸ تا ۱۹۷۴) می‌گوید: «اسلام خمینی و بنیادگرایی اسلامی برای ما، خطرناکتر از تهدید کمونیسم و شوروی است.» (شریفی، ۱۳۸۹، ص ۴۲) توین‌بی از متفکران معاصر غرب، از اسلام به عنوان جریان ضد سلطه غرب یاد می‌کند و بیان می‌دارد: «اگر وضع کنونی بشر به یک

جنگ نژادی منجر شود، اسلام ممکن است بار دیگر برای ایفای نقش تاریخی خود قیام کند.» (توین بی، ۱۳۶۲، ص ۱۱۷)

استکبار جهانی برای حفظ سلطه‌گری خود از الگوهای پیچیده عملیات روانی استفاده کرد. راهبرد آمریکا و همپیمانان او ممانعت از رشد قدرت نرم اسلام سیاسی به رهبری ایران بود. به همین خاطر با فریبکاری از ابزارهای حداکثری رسانه‌ای برای مقابله با این امر استفاده کرده و اسلام سیاسی را تهدیدی برای امنیت و صلح جهانی وانمود کرد.

انقلاب اسلامی در برابر دشمن که از عناصر زشتی و پلشتی برای اثبات و حضور خود بهره برد، در نقطه مقابل با کرامتهای اخلاقی هم خود را نشان داد و هم «با صراحت و شجاعت در برابر زورگویان و گردنکشان ایستاده و از مظلومان و مستضعفان دفاع کرده است.» (بیانیه گام دوم انقلاب) عناصر ارزشمند اخلاقی مانند مروت و جوانمردی، در کنار صداقت و صراحت و اقتدار، سبب آن شد که در برابر زورگویان و مدافع مظلومان عالم گردد. رهبر انقلاب در بیانیه گام دوم در تقابل ارزشهای اخلاقی انقلاب اسلامی در برابر بی‌اخلاقی‌های دشمن از دو نبرد حق و باطل در عرصه‌های مختلف از جمله ارزشهای اخلاقی یاد کرده و می‌نگارند: «تقابل دوگانه‌ی جدید «اسلام و استکبار» پدیده‌ی برجسته‌ی جهان معاصر و کانون توجه جهانیان شد. از سویی نگاه امیدوارانه‌ی ملت‌های زیر ستم و جریانه‌ی آزادی‌خواه جهان و برخی دولت‌های مایل به استقلال، و از سویی نگاه کینه‌ورزانه و بدخواهانه‌ی رژیم‌های زورگو و قلدرهای باج‌طلب عالم، بدان دوخته شد. بدین‌گونه مسیر جهان تغییر یافت و زلزله‌ی انقلاب، فرعونهای در بسترِ راحت آرمیده را بیدار کرد؛ دشمنی‌ها با همه‌ی شدت آغاز شد.» (توین بی، ۱۳۶۲، ص ۱۱۷)

راهبرد نظام سلطه در برابر حق‌طلبی ایران و ملت‌های مظلوم عمدتاً فریب و خدعه و دروغ است: «سردمداران نظام سلطه نگرانند؛ پیشنهاد‌های آنها عموماً شامل فریب و خدعه و دروغ است.» (همان) رهبر انقلاب به برخی از مهمترین مواردی که دشمن در این کارزار بهره می‌گیرد، در بیانیه اشاره دارند: «خبرهای دروغ، تحلیل‌های مغرضانه، وارونه نشان دادن واقعیت‌ها، پنهان کردن جلوه‌های امیدبخش، بزرگ کردن عیوب کوچک و کوچک نشان دادن یا انکار محسّنات بزرگ، برنامه‌ی همیشگی هزاران رسانه‌ی صوتی و تصویری و اینترنتی دشمنان ملت ایران است.» (همان) در تحقیق پیش‌رو برآنیم تحلیل به‌کارگیری نظام سلطه از عنصر غیر اخلاقی فریبکاری را در چیرگی و سلطه‌گری بر جهان اسلام در چهل سال اول انقلاب دنبال نماییم. در این مسیر تمرکز

اصلی بر تحلیل دیدگاه مقام معظم رهبری است. البته از آثار دیگر نیز برای استناد و استشهاد بهره خواهیم برد.

درباره پیشینه تحقیق اثر مستقلى که به مسئله مقاله بپردازد، مشاهده نشد، غیر از آثاری که درباره عملیات روانی و یا جنگ نرم نوشته شده، و در آن به شکل کلی به عناصر و ابزارهای عملیاتیهای روانی اشاره می‌شود. از این جهت این تحقیق در نوع خود از نوع ابداعی محسوب می‌شود.

مفهوم‌شناسی تحقیق

فریب:

فریب در لغت به معنای عشو و مکر و غافل شدن یا غافل کردن به خدعه است. (دهخدا، ۱۳۷۷: ۱۱/۱۷۱۳۷) اغفال، اغوا، تزویر، تعابن، حقه، حيله، خدعه، دسيسه، دغا، دوزوکلک، ریا، ریب، زرق، عشو، غبن، غدر، غش، فسون، فند، کید، گول، مکر، نیرنگ از واژگان قریب المعنا و همنشین آن به حساب می‌آیند.

از اصطلاح فریب عمدتاً در جنگ‌های روانی و رسانه‌ای استفاده می‌شود و به این معنا به کار می‌رود: «سوء تفسیر عاملدانه واقعیت، به‌منظور کسب امتیاز در رقابت.» (مرکز فرماندهی وزارت جنگ آمریکا، ۱۳۹۲، ص ۳۴۷) یا اینکه فریب عبارت است از: «دستکاری، تحریف کردن، مخفی کردن و تزویر در شواهدی که در دسترس دشمن قرار دارد.» (همان، ص ۳۴۸)

درواقع فریب از جمله سلسله اقداماتی دانسته می‌شود که به شکل سازمان یافته و پنهانی و به منظور تأثیرگذاری بر ذهنیت طیف مقابل (حریف) طراحی و اجرا می‌شود. هدف اصلی از آن نیز ایجاد انحراف در تصمیمات حریف از طریق ارائه اطلاعات هدایت شده به اوست. (ابراهیمی خوسفی و دیگران، ۱۳۸۷، ص ۲۲۱) در فریبکاری سعی می‌شود نتایج نادرستی از بحث‌ها و تحلیل‌ها به مخاطب تحمیل شود. (هاشمی، ۱۳۹۰، ص ۸۸) به این معنا که دشمن با ایجاد اطلاعات نادرست و درآمیختگی آن با پاره‌ای از داده‌های صحیح ذهن مخاطب را با خود همراه می‌سازد. (ابراهیمی خوسفی و دیگران، ۱۳۸۷، ص ۲۲۱)

برخی فریب‌کاری را از عناصر جنگ ادراکی می‌دانند و مراد از جنگ ادراکی را نیز از این قرار می‌دانند که: «یک طرف، دیگری و دیگران را به باور کردن چیزی متقاعد کند که خود می‌خواهد؛ حال حقیقت هرچه می‌خواهد باشد.» (عبدالله‌خانی، ۱۳۸۶، ص ۱۳۴-۱۳۳)

برای فریب انواعی مانند استراتژیک، عملیاتی و تاکتیکی ذکر می‌شود. بالاترین نوع فریب از نوع

استراتژیک است که در آن ابزارهای مختلف و پیچیده از طرق مختلف دیپلماسی، اقتصاد، جاسوسی و هر جنبه دیگر قابل فریب برای گمراه کردن و سردرگم کردن مخاطب استفاده می‌شود. (همان، ص ۳۴۹) از سویی فریب می‌تواند فعال و یا غیر فعال باشد. فریب فعال آن است که از طرف دشمن طراحی شده و به گونه‌ای است که مخاطب هدف آن را کشف می‌کند. فریب غیر فعال آن است که برخی از مسائل برای حفظ امنیت از مخاطب هدف مخفی می‌ماند. (همان، ص ۳۴۹)

چهار نوع از وظایف عملیات فریب عبارتند از: وانمود کردن، (feint) تظاهر کردن، (demonstration) حيله (ruse) و جلوه دادن (display). (همان، ص ۳۵۷)

نزدیک‌ترین واژه از جهت قرابت معنا به فریب «دروغ» است. البته برخی این دو را به یک معنا به کار می‌برند؛ اما بینشان تفاوت است؛ چراکه در فریبکاری در ظاهر الزاما با دروغ همراه نیست، البته در نیت و اهداف دروغ وجود دارد. دروغ خبر دادن از چیزی خلاف واقع است. در زبان عربی از آن به «کذب» یاد می‌شود. یا شاهد بتوان اینگونه تفاوت این دو را بیان کرد که دروغ خلاف واقع در سخن است و فریبکاری اعم از سخن و رفتار. در دل فریبکاری دروغ نیز وجود دارد. در زبان عربی دروغ را به معنای اخبار از چیزی به خلاف آنچه در واقع است می‌دانند. یعنی بیان چیزی خلاف واقع. (طریحی، ۱۴۰۸، ج ۴، ص ۲۵) در تفسیر و فقه هم دروغ به همین معنا به کار می‌رود. (طبرسی، ۱۴۱۵، ج ۴، ص ۲۷)

غرور هم به معنای فریب و فریبکاری به کار می‌رود. ریشه آن «غر» به معنای فریب دادن و تطمیع به باطل است. ابوهلال عسکری در الفروق اللغویه می‌نویسد: «غرور گاهی خدعه، و خدعه گاهی از سر توسع غرور نامیده می‌شود.» (عسکری، ۱۴۰۰، ص ۲۵۳)

همنشین دیگر برای واژه فریب، کلمه «مکر» است. مکر در لغت به معنای ترفندسازی و حيله‌گری در نهان است. (ابن منظور، ۱۴۱۴، ج ۵، ص ۱۸۳؛ فراهیدی، ۱۴۰۹، ج ۵، ص ۳۷۰) برخی مکر را همان خدعه گرفتند (فیروزآبادی، ۱۴۱۵، ج ۲، ص ۲۲۷) جوهری مکر را همان احتیال و خدعه می‌داند. (جوهری، ۱۳۷۶، ج ۲، ص ۸۱۹) اگرچه در لغت واژه مکر با فریب یک معنا دارند، اما در اصطلاح مقداری متفاوت هستند. مکر در اصطلاح هرگونه تدبیر و چاره‌اندیشی را گویند. (شریعتمداری، ۱۳۷۷، ج ۴، ص ۲۱۶) با این معنا همواره نمی‌توان مکر را نفی کرد. اما اگر مراد تدبیر برای خدعه باشد، معنای مذمومی خواهد داشت و به معنای مدنظر در فریب نزدیک می‌

شود. واژه قریب المعنای دیگر «کید» به معنای درایت در مدیریت است. (فراهیدی، ۱۴۰۹، ج ۵،

ص ۳۹۶)

سلطه:

در لغت سلطه به معنای استیلا، تسلط، چیرگی، سیطره، غلبه، قدرت، قوت آمده است. (ابن منظور، ۱۴۱۴، ج ۷، ص ۳۲۰؛ جوهری، ۱۳۷۶، ج ۳، ص ۱۱۳۳؛ طریحی، ۱۳۷۵، ج ۴، ص ۲۵۵) در اصطلاح علوم سیاسی به معنای چیرگی و برتری دولتی بر دولت و کشور دیگر گفته می‌شود. در واقع نظام سلطه به مجموعه‌ای از دولت‌ها یا سیستم اطلاق می‌شود که: «با سلطه‌جویی سیاسی، فرهنگی، اقتصادی و نظامی بر دیگر کشورها، حقوق و منافع آنان را نادیده گرفته و منافع خود را ترجیح می‌دهند.» (دهشیری و سلامت، ۱۳۹۸، ص ۳۶) «معنای نظام سلطه آن است که کشورها، ملت‌ها و دولت‌ها یا باید سلطه‌گر باشند، یا سلطه‌پذیر.» (بیانات در دیدار با دانش‌آموزان و دانشجویان: ۱۳۷۴/۸/۱۰) یا در تعبیر دیگری رهبر انقلاب بیان می‌دارند: «نظام سلطه بین‌المللی یعنی همان چیزی که به او می‌گوییم استکبار جهانی. استکبار جهانی و نظام سلطه، دنیا را به سلطه‌گران و سلطه‌پذیران تقسیم می‌کند.» (بیانات در جمع مردم مشهد: ۱۳۸۶/۱/۱)

مصادق نظام سلطه از نظر رهبر معظم عبارتند از: «نظام سلطه بین‌المللی که امروز مظهرش حکومت آمریکا است، سرمایه‌دارهای بزرگ صهیونیست‌اند و بعضی از دولتهای مستکبر دیگر؛ اینها نمایندگان و نمادهای نظام سلطه بین‌المللی هستند.» (بیانات: ۱۳۹۰/۷/۲۲)

رهبری شاخص دیپلماسی نظام جمهوری اسلامی را مقابله با رفتار جهانی نظام سلطه و خروج از سلطه‌گری و سلطه‌پذیری می‌دانند. (بیانات: ۱۳۸۶/۵/۳۰؛ و ۱۳۸۹/۴/۲)

نظام سلطه در سلطه‌گری خود از هیچ حیطة‌ای که او را در این امر به نتیجه برساند بی‌نصیب نمی‌ماند. یعنی از حیطة و ساحتهای فرهنگ و سیاست گرفته تا ابعاد اقتصادی و علمی. «عمده موضوع‌هایی که قدرتهای سلطه‌گر در نظام سلطه جهانی برای حفظ این رابطه سلطه‌گر و سلطه‌پذیر رویش تکیه می‌کنند، سه موضوع است: سلطه فرهنگی، سلطه اقتصادی، سلطه علمی.» (بیانات: ۱۳۸۳/۴/۱)

جنگ نرم:

فریبکاری از تاکتیک‌های مربوط به قدرت نرم یا جنگ نرم و یا عملیات روانی به حساب می‌آید. جنگ نرم در برابر جنگ سرد به کار می‌رود و عبارت از: «هرگونه اقدام روانی و تبلیغات رسانه‌ای

که جامعه هدف یا گروه هدف را نشانه می‌گیرد و بدون درگیری نظامی و گشوده شدن آتش، رقیب را به انفعال یا شکست وامی‌دارد. جنگ نرم در پی از پای درآوردن اندیشه و تفکر جامعه هدف است تا حلقه‌های فکری و فرهنگی آن را سست کند و با بمباران خبری و تبلیغاتی در نظام سیاسی-اجتماعی حاکم تزلزل و بی‌ثباتی تزریق کند.» (ذوالفقاری، ۱۳۹۱، ص ۹۵)

جنگ روانی:

استفاده دقیق و طراحی شده از تبلیغات و دیگر اعمالی که به منظور تأثیرگذاری بر عقاید، احساسات، تمایلات و رفتار دشمن، گروه بی‌طرف و یا گروه‌های دوست به کار می‌رود را می‌توان جنگ روانی دانست. (هاشمی، ۱۳۹۰، ص ۸۷) به تعبیر سان تزو، از نظریه‌پردازان مسائل استراتژیک نظامی در کتاب هنر جنگ، با جنگ و عملیات روانی بدون درگیری نظامی کشور حریف به دست می‌آید. (همان، ص ۸۷) دائرةالمعارف بریتانیکا جنگ روانی را این‌گونه تعریف می‌کند: «فرایند بهره‌برداری صحیح و طراحی شده از تبلیغات و اقداماتی با اتکا به ابزارهای نظامی، اقتصادی یا سیاسی که هدف اصلی آن نفوذ در عقاید، احساسات، عواطف، تمایلات و رفتار مخاطبان (افراد دشمن، بی‌طرف، هم‌پیمان و دوست) و تأثیرگذاری بر آنان، به‌منظور پیروزی در جنگ و تسلیم کامل نیروهای دشمن و تضعیف روحیه آنان است.» (ذوالفقاری، ۱۳۹۱، ص ۲۳)

جنگ روانی متمایز از عملیات روانی دانسته می‌شود. در جنگ روانی هدف‌های مدنظر در زمان جنگ پشتیبانی می‌شود؛ اما در عملیات روانی به منظور ایجاد زمینه مساعد در احساسات، حالات و رفتار گروه‌های هدف در جهت نیل به اهداف ملی برنامه‌ریزی و بعد اجرا می‌گردد. پس عملیات روانی وسیعتر از جنگ روانی است. (همان، ص ۲۶)

سیاست دولت‌های استکباری در قبال جهان اسلام بعد از انقلاب کشورهای غربی با محوریت آمریکا بعد از انقلاب اسلامی بیشترین تمرکز خود را در جهت جلوگیری از بیداری اسلامی و نفوذ جمهوری اسلامی در جهان اسلام قرار داده‌اند. بخش زیادی از سرمایه‌های دولتهای استکباری با محوریت آمریکا و رژیم صهیونیستی به جهان اسلام اختصاص دارد. انقلاب اسلامی ایران یکی از پدیده‌های بی‌نظیر فرهنگی در دوران معاصر است که با الگوگیری از بعثت پیامبر اکرم (ص)، مکتب عاشورا و بهره‌گیری از معارف ناب الهی و اعتقادات دینی مردم و تکیه بر ایمان آن‌ها حادث شده و منشأ اثرات مهمی در عرصه‌های مختلف فرهنگی، سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و... در داخل و خارج کشور گشت. غرب انقلاب اسلامی را مانع اصلی

خود در جهان اسلام می‌داند و می‌بیند. اقدامات آمریکا و دولتهای غربی به صورت آشکار و نهان حاکی از دشمنی با جهان اسلام است. آنان همواره به دنبال توسعه و سیطره فرهنگ خود بر کشورهای اسلامی بوده‌اند. جنگهای سخت و نرم در این نیم قرن اخیر گویای این مطلب است. به خصوص این امر در سالهای اخیر به سرعت از طریق جنگ نرم و عملیتهای روانی از طریق عنصر فریبکاری رو به افزایش است. رهبر معظم انقلاب در پیام کنگره حج در سال ۱۳۷۷ بیان می‌دارند: «حقیقت آن است که امپراتوری بین‌المللی زر و زور، به سردمداری آمریکا، با همه توان خود در برابر تأثیر جمهوری اسلامی ایران بر جهان اسلام به جد و جهد مشغول است. رژیم آمریکا و شبکه بین‌المللی صهیونیسم با مایوس شدن از مقابله نظامی و اقتصادی با ایران اسلامی، اینک بر تلاش تبلیغی و سیاسی خود افزوده‌اند.» (بیانات: ۱۳۷۷/۱۲/۲۸)

در این میان غرب با محوریت دولت ایالات متحده برای حفظ سلطه‌گری از هر وسیله‌ای استفاده می‌کند. یکی از رایجترین آنها عنصر فریب و فریبکاری است. مقام معظم رهبری در سخنرانی‌ها و پیام‌های خود در چهل سال اول انقلاب بارها بر استفاده غرب از این عنصر اشاره کردند و آن را محور کار نظام سلطه برشمردند. «اصلاً مبنای کار بر فریبکاری است. دنیا یک چنین دنیائی است؛ دنیای مبتنی بر دروغ، بر فریب، بر ظلم و زور نقابدار؛ اگرچه حالا گاهی هم نقابها برطرف میشود. گاهی اوقات غرور و اعتماد به پایه‌های پوشالی قدرتی که در اختیارشان هست، اختیار را از دستشان خارج می‌کند.» (بیانات در دیدار فرماندهان ارشد نظامی و انتظامی: ۱۳۸۹/۱/۲۲)

از نظر رهبر انقلاب یکی از شاخصه‌های استکبار جهانی و دولت آمریکا فریبگری است. «از خصوصیات استکبار که باز یکی [دیگر] از شاخصه‌های رفتار نظام استکباری است، فریبگری و رفتار منافقانه است؛ این را توجه کنید. همین جنایاتی که گفته شد، همه‌ی اینها را در تبلیغات خودشان سعی میکنند توجیه کنند و جنایت را در لباس خدمت نشان بدهند! این نظام استکبار که قصد سلطه‌ی بر ملت‌ها را دارد، از این شیوه به طور متعارف و معمول در همه‌ی زندگی‌اش استفاده میکند؛ شیوه‌ی توجیه جنایت و پوشاندن لباس خدمت به جنایت.» (بیانات: ۱۳۹۲/۸/۲۹) در همین سالهای اخیر و در پی توافق برجام ایشان در نامه‌ای به رئیس‌جمهور، وقتی درباره الزامات اجرای برجام شرایطی را بیان می‌کنند، در آن بر هوشیاری مسئولان جمهوری اسلامی نسبت به عنصر خدعه و فریب دولت ایالات متحده تأکید می‌ورزند: «چگونگی رفتار و گفتار دولت آمریکا در مسئله‌ی هسته‌ای و مذاکرات طولانی و ملال‌آور آن، نشان داد که این نیز یکی از حلقه‌های

زنجیره‌ی دشمنی عنادآمیز آنان با جمهوری اسلامی است. فریب‌کاری آنان در دوگانگی میان اظهارات اوکیه‌ی آنان که با نیت قبول مذاکره‌ی مستقیم از سوی ایران انجام میشد، با نقض عهدهای مکرر آنان در طول مذاکرات دوساله و همراهی آنان با خواسته‌های رژیم صهیونیستی و دیپلماسی زورگویانه‌ی آنان در رابطه با دولت‌ها و مؤسّسات اروپایی دخیل در مذاکرات، همه نشان‌دهنده‌ی آن است که ورود فریب‌کارانه‌ی آمریکا در مذاکرات هسته‌ای، نه با نیت حل و فصل عادلانه، که با غرض پیشبرد هدفهای خصمانه‌ی خود درباره‌ی جمهوری اسلامی صورت گرفته است.» (نامه: ۱۳۹۴/۷/۲۹)

بارها ایشان ادعای آمریکایی‌ها مبنی بر تشکیل «ائتلاف مبارزه با تروریسم» را یک فریبکاری خواندند. نه تنها در این قضیه بلکه در تمامی امور نظام سلطه از عنصر فریبکاری استفاده می‌کند: «رویکرد آمریکایی‌ها در همه‌ی مسائل این‌گونه است و آنها هیچ‌گاه رفتار صادقانه ندارند.» (۱۳۹۴/۱۱/۳)

مبانی فکری استفاده از دروغ و خدعه و فریب در سیاست

غرب جدید از مبانی فکری مدرنیسم نشأت می‌گیرد. در دولت ایالات متحده که کاملا اصول و مبانی و مولفه‌های مدرنیسم پذیرفته شده، مکاتبی شکل می‌گیرند. یکی از آنها که توسط ویلسون از روسای جمهور این کشور سامان یافته است مکتب ویلسونیسیم است. براساس اصول این مکتب: دولت آمریکا برای بازسازی جهان مطابق الگوی خود مجاز به جنگ و تسلط در دیگر سرزمین‌هاست. اصل دگرگونی در نظام جهانی اصلی پذیرفته برای سیاست خارجی این کشور است. مداخله در جهان برای حاکم کردن الگوها و ارزشهای آمریکایی و آمریکایی کردن مجاز است. (عبدالله خانی، ۱۳۸۱، ص ۱۲؛ علیپور، ۱۳۹۰، ص ۷۱-۷۰)

استکبار جهانی امروزه با محوریت دولت ایالات متحده شناخته می‌شود. از اصول حاکم بر سیاست خارجی این دولت می‌توان به فلسفه پراگماتیسم یاد کرد. این فلسفه که عمدتاً در خود این کشور طرف‌دار دارد و موسسان آن از این کشور برآمده‌اند، بر اموری در سیاست تأکید دارند. از جمله آنها می‌توان به این امور اشاره کرد: ابزارگرایی، عدم پایبندی به اخلاق، رد هرگونه اصول‌گرایی، طرد هرگونه ایدئولوژی، منفعت‌طلبی. (سبزیان موسی‌آبادی و بهمن، ۱۳۸۹، ص ۱۰۸-۱۰۹) درباره عدم وابستگی به اخلاق به صراحت در اندیشه برخی از طرف‌داران آنها آمده است که: «فضائلی همچون راستگویی، پرهیز از دروغ، پرهیز از فریب، پرهیز از تهمت، عهدشکنی، ریاکاری، و ... تا

آنجا پذیرفتنی هستند که مانعتی برای انسان برای رسیدن به اهداف ایجاد نکنند. اگر قرار باشد یا مجبور باشیم که بین این فضائل و یا عقب‌نشینی و شکست و یا عدم دستیابی به آنچه مورد نظر است، یکی را انتخاب کنیم، باید بدون تأمل فضائل را کنار گذاشت و به آنچه که عملاً انسان را در رسیدن به هدف یاری می‌رساند، عمل کرد؛ بنابراین اخلاق موضوعیت خود را از دست می‌دهد.» (سبزیان موسی آبادی و بهمن، ۱۳۸۹، ص ۱۰۹)

از مبانی دیگر غرب در اندیشه سیاسی و به‌کارگیری فریب در امور مختلف، مسئله ناواقع‌گرایی است که به تعبیر برخی از متفکران غربی (آربلاستر، ۱۳۷۷، ص ۲۳-۲۲) از مهمترین مبانی فکری غرب به حساب می‌آید. ریچارد رورتی که از مدافعان لیبرال دموکراسی است در این باره می‌نویسد: «حقیقتی در بیرون وجود ندارد. چه رسد به آنکه بخواهیم در پی کشف آن باشیم. به یقین معتقدم که هیچ راه تضمین شده‌ای برای رسیدن به فراسوی زبان و دیدن جهان، آنچنان که واقعاً هست، وجود ندارد.» (شریفی، ۱۳۸۹، ص ۵۴-۵۳) اگر کسی ناواقع‌گرایی را در عرصه اخلاق پذیرفت، دیگر امور اخلاقی مابازای خارجی نخواهد داشت و مبتنی بر ذهنیت فاعل شناسا امور شکل می‌گیرد. به همین جهت فریبکاری بر این مبنا مشکلی ندارد.

منفعت‌گرایی از دیگر اصول نظام سیاسی دولت آمریکا است. البته این امر به همان اصالت لذت و سود باز می‌گردد. لرد پالمرستون بر این باور است که: «دوستان و دشمنان می‌آیند و می‌روند، اما منافع، پایدار و همیشگی‌اند.» (شریفی، ۱۳۸۹، ص ۷۱) منفعت‌گرایی (Utilitarianism) در لغت به معنای سودمند و مفید یا صلاح و مصلحت به کار می‌رود. مبتنی بر همین معنای لغوی در اصلاح نیز از آن به فایده‌گرایی یا سودمندگرایی یاد می‌کنند. از این مسئله در فلسفه اخلاق برداشت یکسانی وجود ندارد. (Eggleston, 2014: 20) طرح اصلی آن از سوی جرمی بنتام بود و منقح کردن آن به واسطه جان استوارت میل صورت گرفت. در قرن نوزدهم سرآمد فایده‌گرایان را باید میل دانست. (Donner, 1998: 253) خود میل اشاره می‌کند که بتام فایده‌گرایی را به شکل ابتدایی طرح کرد. (Mill, 2006: 76) براساس باور فایده‌گرایان باید به دنبال رفتاری بود که بیشترین نفع را برای افراد به دنبال داشته باشد. (Crisp, 2002: 27) شعار اصلی فایده‌گرایی «نفع برای بیشترین تعداد» توسط خود موسسان این مکتب بیان شده است. (Martin, 2006: 202) امروزه نظام سلطه از همین اصل در مواجهه با کشورها بهره می‌گیرد. در اندیشه این نظام لذت و سود اصل بوده و هر کاری که سبب لذت بیشتر شود پسندیده و هر آنچه که سبب حذف

و یا کاهش لذت و سود گردد ناپسند است. (آریلاستر، ۱۳۷۷، ص ۸۸-۸۵)

استفاده از تهدید نرم در مقابله با جهان اسلام از سوی غرب

به کارگیری از قدرت نرم از گذشته در قالبهای ساده‌تر و امروزه هم از جهت نرم‌افزاری و محتوایی و هم از جهت سخت‌افزاری توسعه یافته است. یکی از مهمترین مولفه‌ها در سیاست‌های دول جهانی به کارگیری از قدرت نرم در مواجهه با تهدیدهای احتمالی است. بعد از رشد رسانه‌ها و جایگزینی منابع قدرت نظامی جدید نسبت به منابع قدیمی‌تر، و گسترش علم و فناوری منابع قدرت نرم در دوران جدید توسعه یافته و در عملیاتی‌های روانی از منابع جدید قدرت استفاده می‌شود. (نای، ۱۳۸۷، ص ۶۵-۶۲) آلوین تافلر جنگهای مدل جدید که از نوع نرم به حساب می‌آیند را انقلاب در ماهیت قدرت و نوعی جابه‌جایی قدرت تلقی می‌کند. (تافلر، ۱۳۷۰، ص ۴۷) جوزف نای از متفکران عرصه تحقیق عملیاتی‌های روانی در تعریف تهدید نرم بیان می‌دارد: «کلیه اقداماتی که موجب می‌شود تا زیرساختهای فکری، باورها و الگوهای رفتاری یک نظام سیاسی در حوزه اقتصاد، فرهنگ و سیاست به خطر افتد، یا موجب ایجاد تغییر و دگرگونی اساسی در عوامل تعیین‌کننده هویت ملی یک کشور گردد، تهدید نرم گفته می‌شود.» (جاوری، ۱۳۹۲؛ ص ۳۱) خود انقلاب اسلامی یک قدرت نرم برای دولتهای استکباری و سلطنت‌خواهان منطقه‌ای بوده است. «یکی از واقعیتهای کشور، حضور شگفت‌آور جمهوری اسلامی در این منطقه است، نه حضورمادی و جسمانی و حضور فیزیکی، بلکه حضور معنوی.» (بیانات در دیدار با دانشجویان: ۱۳۹۴/۴/۲۰) رهبر معظم انقلاب یکی از عوامل بیرونی شکست شوری (فارغ از دخالت عوامل داخلی) طرح آمریکایی فروپاشی شوروی می‌دانند که عمدتاً توسط جنگهای روانی و نرم اجرا شد. (بیانات در دیدار با کارگزاران نظام: ۱۳۷۹/۴/۱۹)

راههای مقابله با این قدرت نرم اگرچه ابتدا به صورت جدی به شکل قدرت سخت بوده؛ اما امروزه عمدتاً از طریق قدرتهای نرم صورت می‌گیرد. در مباحث ناظر به ارتباطات از قدرت نرم برای جذب و اقناع مخاطب استفاده می‌شود. قدرت نرم را می‌توان اینگونه تعریف کرد: «توانایی نفوذ بر رفتار دیگران برای گرفتن نتیجه مطلوب.» (رهبر و دیگران، ۱۳۹۴، ص ۱۱)

در تعریف دیگری آمده است: «توانایی ملتی برای اعمال نفوذ و متقاعد کردن سایر کشورها بدون استفاده از تهدید و فشار بلکه با استفاده از ارزشها و فرهنگ و سازمانهایش.»

kurlantzick,2005:420. به نقل از: سعیدآبادی و بختیاری، (۱۳۹۳)

نای درباره قدرت نرم می‌نویسد: «قدرت نرم، شیوه‌ای برای رسیدن به نتایج دلخواه بدون تهدید و تشویق آشکار و ملموس است. براین پایه یک کشور و حاکمیت می‌تواند به مقاصد موردنظر خود برسد. چون کشورهای دیگر ارزشهای آن را می‌پذیرند و تحت تأثیر اندیشه و پیشرفت آن قرار می‌گیرند و در نتیجه خواهان پیروی از آن می‌شوند. در این مفهوم مهمترین مسأله، تنظیم دستورالعملی برای جذب دیگران است. بنابراین قدرت نرم کسب آن چه می‌خواهید از طریق جذب کردن است، نه از طریق اجبار و یا پاداش.» (نای، ۲۰۰۴: ص ۵) در جنگ و قدرت سخت (hard war) از ابزارهایی مانند ادوات جنگی و نظامی و پلیسی و یا نهایتاً تشویق و تحریم مالی استفاده می‌شود، اما در جنگ و قدرت نرم (soft war) با تدوین برنامه و استراتژی جذب مخاطب نیروی مقابل تبدیل به نیروی خود کرده و با ابزارهای مالی و رسانه‌ای او را به تیم خود می‌کشاند. (نای، ۱۳۸۷الف، ص ۷۱-۷۰)

اعمال قدرت نرم نیاز به منابع و ابزار دارد. فرهنگ از مهمترین منابع قدرت نرم محسوب می‌شوند. (پوراحمدی، ۱۳۸۹: ص ۳۰۶)

عمده دولتها امروز برای ماندگاری و نفوذ از قدرت نرم استفاده می‌کنند. تبدیل قدرت سخت به نرم برای همین امر بوده و دولتها سعی بر این تغییر دارند. (عسگری، ۱۳۹۰، ص ۵۲) در قدرت و جنگ نرم اموری مانند فریبکاری برای تغییر الگوی رفتاری طرف مقابل در راستای قدرت جذب و توانایی جذب به علقه و اختیار و نه از سر اجبار و تطمیع حاصل می‌شود. (نای، ۱۳۸۹: ص ۲۴) دشمن در فریبکاری برای حاکمیت رویکرد فرهنگی خود بدون هیچ اجباری نیروی خودی را تبدیل به نیروی خود کرده و با تأثیر مستقیم و غیر مستقیم بر اندیشه او ناخودآگاه او در زمین دشمن بازی خواهد کرد (شریفی، ۱۳۸۹: ص ۲۷)

اهداف دشمن در به‌کارگیری از دروغ و فریب در سلطه بر جهان اسلام

فریبکاری دشمن عموماً برای انگاره‌سازی در کشورهای اسلامی به عنوان ناجی است؛ اما لایه‌های پنهانی آن از امور دیگری نیز پرده برمی‌دارد که برخی از مهمترین آنها از این قرارند:

حفظ فضای تک قطبی با محوریت آمریکا: آمریکا بعد از جنگ جهانی دوم در برابر شوری دو قطب رسمی جهان را شکل دادند. دولت ایالات متحده از امور مختلف برای مقابله با دولت سوسیالیستی شوروی استفاده کرد. بعد از فروپاشی شوروی، در ظاهر آمریکا یگانه قدرت و قطب

جهانی به حساب می‌آمد. به تعبیر زلمای خلیل‌زاد، نقش آمریکا در جهان بعد از جنگ سرد، از میان سه استراتژی «چندجانبه‌گرایی و توازن قدرت»، «انزوگرایی جدید» و «رهبری جهانی» در جهت ساماندهی به استراتژی خود به تمرکز بر راهبرد رهبری جهانی روی آورد. (علیپور، ۱۳۹۰، ص ۴۴-۴۳)

حفظ هژمونی لیبرال دموکراسی: دولتهای غربی اسلام سیاسی را خطر جدی برای خود دانسته و به هر شکلی در مقابل آن ایستادگی می‌کنند. آنان با فریبکاری تصویری وارونه از اسلام و مسلمین برای جهان ارائه می‌کنند. به گفته آقای ادوارد سعید در کتاب «پوشش خبری اسلام» غرب با فریبکاری انگاره‌های تحریف شده را از اسلام را به نمایش می‌گذارد و با رسانه‌های ضد اسلامی خود این کار را انجام می‌دهد. او دو علت را برای این کار بیان می‌دارد: «اول اینکه کسانی که کم و کیف اسلام را مخابره می‌کنند، ماهیت آن را به درستی درک نمی‌کنند، نتیجه انگاره‌هایی متناقض از درون و بیرون خاورمیانه درباره آن منتقل می‌کنند که این مسئله تاثیر مهمی در فهم دولت اسلامی و شکل‌گیری مشروعیت آن داشته است. دوم اینکه پوشش خبری رسانه‌های غربی از خاورمیانه و جهان اسلام به نحوی است که فقط انگاره‌های مورد نظر مخاطبان خود را که بیشتر غربی هستند گزارش می‌کنند.» (ذوالفقاری، ۱۳۹۱، ص ۱۶۰-۱۵۹) درواقع نظم سلطه با حفظ جریان رسمی لیبرال دموکراسی قصد دارد تا به مردم منطقه و جهان القا کند که: «جمهوری اسلامی ایران هم نتوانست نظامی دینی برپا کند و اداره کند.» (بیانات خطبه‌های نماز جمعه: ۱۳۹۰/۱۱/۱۴)

جهانی‌سازی و حکمرانی جهانی: جهانی‌شدن که درواقع از آن باید به جهانی‌سازی یا آمریکایی‌سازی جهان یاد کرد، از ویژگی‌هایی است که در دوران جدید با ابزارهای ارتباطی به شکل جدی در حال پیگیری است. چیزی که در گذشته به صورت سخت‌افزاری و با استعمار و تسلط ظاهری انجام می‌گرفت؛ امروزه با ابزارهای رسانه‌های برای تسلط فرهنگ غربی صورت می‌پذیرد. «بعضی از مسئولان ما نقل کردند که در کنفرانسهای جهانی، بسیاری از کشورهای مشترک در کنفرانس ۷۷ و غیر متعهدها، از جهانی شدن می‌ترسند؛ چون می‌دانند که جهانی شدن، یعنی سلطه آمریکا بر اقتصاد، فرهنگ، ارتش، سیاست، حکومت و تقریباً بر همه چیز کشورهای دیگر. این تازه غیر از اعمال نفوذ مستقیم است.» (بیانات: ۱۳۷۹/۲/۱)

موارد دیگری مانند: حفظ بازار اقتصادی، از دست ندادن سرمایه‌های خدادادی در جهان اسلام و ... نیز به عنوان اهداف دشمن دربه‌کارگیری از عنصر فریبکاری مطرح است که از توضیح آنها عبور

می‌کنیم.

تاکتیکها و روشهای به‌کارگیری عنصر فریبکاری

عمده تاکتیکهای عملیات روانی دول غربی برای فریبکاری از طریق رسانه صورت می‌گیرد. اگرچه رسانه‌ها کارکرد دوسویه‌ای دارند، اما با توجه به در اختیار بودن بیشتر رسانه‌ها و فرستنده‌ها در اختیار نظام سلطه، برای اهداف آنان در تسلط نظام سلطه به کار می‌رود. (جعفرپور، ۱۳۸۷، ص ۳۰۸-۲۵۳) رسانه‌ها در تغییر باور و اندیشه مخاطب نقش مهمی دارند. به تعبیر پستمن این رسانه‌ها هستند که به ما تحمیل می‌کنند که به چه بیندیشیم و چه، چگونه و چرا احساس می‌کنیم. (پستمن، ۱۳۹۵، ص ۱۵) در طی چهار دهه انقلاب اسلامی غرب با محوریت آمریکا از این ابزار به شکل حداکثری در دروغ‌پراکنی و خدعه و فریب استفاده کردند. آنان از پیچیده‌ترین روشهای عملیات روانی برای اقناع مخاطب و تأثیرگذاری بر او بهره بردند و در این راه امروزه برای تأثیر بر افکار عمومی از رسانه‌های اجتماعی برای شایعه و دروغ بهره می‌برند. «... تلویزیون فلان کشور غربی با یک سابقه و تجربه فراوان و با استفاده‌های هنری، دروغ‌های خودش را راست جلوه می‌دهد.» (بیانات: ۱۳۸۸/۸/۶) یا در فرمایش دیگری بیان می‌دارند: «جنگ نرم یعنی جنگ به وسیله ابزار فرهنگی، به وسیله نفوذ، به وسیله دروغ، به وسیله شایعه پراکنی، با ابزارهای پیشرفته که امروز وجود دارد.» (بیانات: ۱۳۸۸/۹/۴)

در اهمیت این امر می‌توان به این جمله آقای کریستوفر ام. ستتر تحلیلگر اداره اطلاعات دفاعی آمریکا توجه کرد که بیان می‌دارد: «عصر مدرن اطلاعات ابزارهایی را فراهم آورده است که با به‌کارگیری آنها تحت نفوذ قرار دادن مستقیم افراد، بینندگان و شنوندگان زمینه‌چینی و بسترسازی می‌شود، بی‌آنکه به ابزارهای سنتی دیپلماتیک و تبلیغاتی نیازی باشد.» (ذوالفقاری، ۱۳۹۱، ص ۶۴) مهمترین تاکتیکهایی که در فریبکاری با ابزار رسانه‌های دشمن در جهت سلطه استفاده می‌کند از این قرارند: سانسور، اخبار کنترل شده، تحریف، ساختن یک یا چند دشمن فرضی، پاره حقیقت‌گویی، ادعا به جای واقعیت، اغراق، شایعه، (سلطانی‌فر، بی‌تا: ص ۳۲-۲۵؛ باقری و دیگران، ۱۳۹۵، ص ۹۷-۸۷) مردم‌انگیزی، عوام‌فریبی، تبلیغات، بحران‌سازی، شستشوی مغزی، (ابراهیمی خوسفی و دیگران، ۱۳۸۷، ص ۴۱) تفرقه‌افکنی، فرافکنی، کلی‌بافی فریبنده، تعمیم افراطی، ارائه تحلیل غلط، القاء غیر مستقیم، بزرگ‌نمایی، استناد به آمار نادرست. (ذوالفقاری، ۱۳۹۱، ص ۲۰۳-۱۸۰)

شبهه افکنی برای نفوذ در مخاطب و تغییر افکار و الگوهای رفتاری او از جمله مهمترین تاکتیک‌های فریبکاری در جنگ نرم به حساب می‌آید. نتیجه این امر مشتبه شدن حق و باطل در میان مخاطب بوده و او را در شناخت دچار سرگردانی می‌کند. (شریفی، ۱۳۸۸، ص ۹۲)

مصادیق فریبکاری دشمن در سلطه‌گری جهان اسلام در چهل سال اول انقلاب

در چهل سال اول انقلاب اسلامی استکبار جهانی با دریافتن اینکه صدور انقلاب و بیداری اسلامی با تحرک و پویایی جوانان مسلمان کشورهای منطقه خاورمیانه و متأثر از جمهوری اسلامی، جهان را از دو قطب شرق و غرب (به اصطلاح جهان سلطه) تبدیل به سه قطب کرده و قدرت نرم اسلام را در برابر غرب به رخ کشیدند، به سرعت به اقدامات علیه انقلاب اسلامی و حفظ سلطه‌گری خود در جهان اسلام مبادرت ورزید. ابتدا از طریق جنگ نظامی راهبرد اصلی را در مقابله با انقلاب و تصلب بر حفظ نظام سلطه داشت، اما کم کم از عناصر جنگهای روانی برای این کار استمداد طلبید. یکی از مهمترین آنها عنصر فریب بود. بیان مصادیق به‌کارگیری از این عنصر مجال وسیعی می‌طلبد. به اختصار به برخی از مهمترین آنها اشاره می‌کنیم. عناوین این مصادیق غالباً با تاکتیکها و روشهای ذکر شده در سطور قبل یکی است. اما در این بخش بیشتر با تمرکز بر جهان اسلام و انقلاب اسلامی و سلطه‌گری نظام غرب به فریبکاری آنان می‌پردازیم.

اختلاف میان کشورهای اسلامی و تفرقه:

به شکل کلی بارزترین مصادیق فریبکاری نظام سلطه را ایجاد اختلاف در میان مسلمین و کشورهای اسلامی می‌توان بیان کرد. بیداری اسلامی و پویایی جنبش‌های اسلامی بعد از انقلاب، سبب به خطر افتادن منافع نظام سلطه گردید. به همین جهت دشمن از طریق اختلاف میان مسلمین قصد دارد تا این مقابله محقق نگردد. در برابر شیعه از اهل سنت سعایت کرده و در مقابل سنی از شیعیان بد می‌گوید. به شدت از وحدت مسلمین ممانعت به عمل می‌آورد.

از بدو پیروزی انقلاب اسلامی نظام سلطه برای جلوگیری از وحدت مسلمین به طرق مختلف و با فریبکاری به دنبال تفرقه برآمد. حضرت امام خمینی در همان سالهای آغازین پیروزی انقلاب به این نکته اشاره کردند و همگان را توصیه به وحدت نمودند: «الآن اجتماعاتی هست که به اسم شیعه و سنی بنا بر ایجاد اختلاف دارند؛ همان طور که وابستگان به قدرت بزرگ امریکا در طائف این مسأله را طرح کردند و برای خدمتگزاری به شوروی است. نقشه اختلاف بین برادران را

ریختند و به دنبال آن، در کشور خودمان هم اشخاصی دارند همان نقشه را پیاده می‌کنند، غافل از آن‌که اگر خدای نخواستہ این قدرت‌های بزرگ در ایران برگردند، نه اسلام می‌ماند و نه اهل تسننی و نه اهل تشیعی باقی می‌گذارند.» (صحیفه نور، ج ۱۴، ص ۱۸۱، مورخ ۱۳۶۰/۱/۲۴) رهبر انقلاب در این باره بیان می‌دارند که: «یکی از توطئه‌ها و تهدیدهای دشمن، ایجاد اختلاف بین و در درون کشورهای اسلامی است. در واقع بهترین ابزار و وسیله‌ای که دشمن در اختیار دارد، این است که بین مسلمین اختلاف ایجاد کند.» (بیانات: ۱۳۷۴/۵/۲۴) یا در نکته دیگری بیان می‌دارند: «استکبار تلاش می‌کند تک‌تک دولت‌ها و حکومت‌های اسلامی را با چیزهای جزئی و با وعده‌های واهی از بدنه جهان اسلام جدا کند و وضع همین چیزی می‌شود که هم‌اینک در جهان اسلام وجود دارد.» (بیانات: ۱۳۸۰/۶/۵)

در برابر این حربہ جمهوری اسلامی ضمن شعار وحدت شیعه و سنی و نام‌گذاری هفته‌ای به نام وحدت، در عمل گام‌های مهمی در خشتی‌سازی فعالیت نظام استکباری برداشته است. نمونه عینی آن را حمایت از جبهه مقاومت در محور فلسطین از سوی جمهوری اسلامی است. این محور با مبارزات برادران اهل سنت فلسطین به خصوص در منطقه غزه دنبال می‌شود. اگر حمایت‌های انقلاب اسلامی از این محور نبود تاکنون از بین رفته بودند. حمایت از محور مقاومت در سوریه نیز از همین قبیل است. حضور پررنگ و میدانی نیروهای انقلاب اسلامی در محور مقاومت ناظر به شعار وحدت جمهوری اسلامی است. نمونه دیگر خشتی‌سازی این حربہ فریبکاری دشمن، تلاش‌های سردار شهید سلیمانی است که گام‌های موثری در جهت وحدت گروه‌های مختلف جبهه مقاومت است که با این کار در از میان بردن اهداف شوم استکبارگران و قدرتهای سلطه‌جو قابل توجه است.

فرافکنی و هوچی‌گری:

فرافکنی اصطلاحی است که در دانش روانشناسی بیش از علوم سیاسی به کار می‌رود. در صنایع ادبی نیز از آن استفاده می‌شود. در روانشناسی نسبت دادن کمبودها، قصور و خواسته‌های نامطلوب خود به دیگران است. این امر به جهت ممانعت از احساس گناهکاری در فرد یا احساس حقارت در خود به دیگران نسبت داده می‌شود. (شعاری‌نژاد، ۱۳۶۴، ص ۴۵۹؛ احمدوند، ۱۳۶۸، ص ۱۴۳) شارلاتانیزم نظام سلطه در غیر واقعی جلوه دادن امور و یا بزرگ‌نمایی امر ناچیز و بالعکس به

واسطه امری به نام هوچی گری صورت می گیرد. در عملیتهای روانی از این عنصر استفاده زیادی برده می شود. هوچیگری مطبوعاتی و رسانه‌ای از نظر رهبر انقلاب اسلامی یکی از روش‌های مطبوعات و رسانه‌های غربی برای فرافکنی و فریب اذهان عمومی است. رهبر انقلاب درباره این ترفند و تاکتیک دشمن در سلطه‌گری‌شان بیان می‌دارند: «یکی از راه‌ها مسئله هوچیگری است؛ هوچیگری مطبوعاتی؛ آدم خیال می‌کند که هو کردن افراد مال محدوده‌های خاصی از مردم است، توی مجامع خاصی؛ نخیر، در سطح بین‌الملل یکی از راههایی که بسیار رایج است، هوچیگری است؛ هوچیگری رسانه‌ای. امروز امکانات رسانه‌ای هم فراوان است.» (بیانات: ۱۳۷۹/۲/۱۰)

نظام سلطه در نیم قرن اخیر و به خصوص بعد از انقلاب اسلامی از طریق رسانه‌های خود مسلمین و انقلاب اسلامی را عامل شکل‌گیری تروریسم می‌داند و در این راستا از طریق فرافکنی این امر را به شکل واقعی جلوه می‌دهد. از نظر رسانه‌های غربی سرمنشأ گروه‌های تروریستی، جهان اسلام است. هرچند که برخی از گروه‌های تروریستی از جوامع اسلامی رشد کرده‌اند، اما جهان اسلام خود قربانی تروریسم بوده است.

در اتفاق حمله به عراق و افغانستان مسئله فرافکنی غرب کاملاً مشهود است. یکی از نویسندگان غربی بر این باور است که در قضیه بمب‌گذاری ساختمان فدرال در اوکلاه‌ماسیتی در آوریل ۱۹۹۵ دولت ایالات متحده با فرافکنی و ابزارهای رسانه‌ای توانست مسلمانان خاورمیانه را عامل انفجار جلوه دهد دولت ایالات متحده با فرافکنی و ابزارهای رسانه‌ای توانست مسلمانان خاورمیانه را عامل انفجار جلوه دهد؛ اما گزارشهای ارائه شده اف.بی.آی و وزارت خارجه آمریکا نشان‌دهنده حقایقی غیر از این بود. (ای جرجیس، ۱۳۸۲، ص ۹۴)

در مقابل این حربه از فریبکاری نیز انقلاب اسلامی در چهل سال اول نه تنها واکنشهای خوب رسانه‌ای برای تبیین واقعیت داشته است، بلکه به شکل میدانی و موثر مانع فریبکاری دشمن در فرافکنی و وارونه نشان دادن حقیقت در جهان اسلام بوده است. با وجود برتری رسانه‌ای نظام سلطه در مقابله به جمهوری اسلامی، اما انقلاب اسلامی از برتری نفوذ برخوردار بوده و به تعبیر رهبر انقلاب نظام جمهوری اسلامی در جهان از عمق راهبردی برخوردار است. (بیانات:

(۱۳۹۳/۶/۱۳)

پنهان‌کاری:

شاید بتوان پنهان‌کاری را گونه‌ای از فرافکنی دانست؛ اما برخی در بحثهای عملیات روانی به عنوان

گونه مستقلى از فريبكارى مطرح مى‌كنند. در اينجا منظور ما رويكرد منفى از پنهان‌كارى است، والا اين امر به عنوان يك خصيصه اطلاعاتى و امنيتى براى حفظ اسرار ملي و در اختيار دشمن قرار ندادن آنها امرى مطلوب است. مراد از پنهان‌كارى منفى آن است كه دشمن مانع دريافت و ارائه اطلاعات به مخاطب مى‌شود، تا بدین واسطه و با آدرس غلط دادن حقيقت به ذهن مخاطب القا نشود و او به مراد خود در القای پیام راه يابد. (متقى دستنائى، و آثار تمر، ۱۳۸۶، ص ۱۲۳) در جريان واقعه يازدهم سپتامبر آمريكا نه تنها براى فريب مردم جهان و ملت خود، حتى در ارائه اطلاعات به منابع اطلاعاتى و قضايى در كشور ايالات متحده از عنصر پنهان‌كارى براى فريب مقامات امنيتى و قضايى بهره برد. نمونه آن گزارشى است كه جرج تنت درباره اين واقعه و اطلاعات آن براى اعضاى كميته بررسى اطلاعاتى مشترك نقل مى‌كند. (ترنر، ۱۳۸۸، ص ۱۵۶)

دولتهاى استكبارى از طريق پنهان‌كارى تلاش دارند تا مانع فهم صحيح از مصاديق عدل و ظلم بين مسلمين شوند. سعى در وارونه جلوه دادن عدل و ظلم از سوي غرب براى آن است كه ماهيتشان را براى سلطه‌گرى مخفى نگاه دارند. «امروز دستگاههاى تبليغاتي مراكز استكبارى دنيا و روشنفكران وابسته به آنها، در سطح عالم اين‌طور تبليغ مى‌كنند كه هيچ حركتى در مقابل نظم ظالمانه‌ى كنونى ممكن نيست. با فكر انقلاب و آرمانگرایی مبارزه مى‌كنند و مى‌خواهند ملتها را متقاعد كنند كه به همين وضعيت كنونى ظالمانه‌ى دنيا بسازند و در مقابل آن هيچ عكس‌العملی نشان ندهند.» (بيانات: ۱۳۸۱/۷/۳۰)

بزرگ‌نمایی:

مراد از بزرگ‌نمایی بيان نواقص و اشكالات جزئى به اندازه غير واقعى است. گاهى دشمن اشكالات جزئى را چنان مى‌نمايند كه در ذهن مخاطب القای مشكل بزرگ شكل مى‌گيرد. اين روش در گذشته با عنوان مبالغه از آن ياد مى‌شد. دشمن به دنبال وارونه نشان دادن امور در جهان اسلام است تا واقعيت‌ها ديده نشود. به تعبير مقام معظم رهبرى توپخانه‌ى دروغ‌پردازى و توپخانه‌ى بزرگ‌نمایی مشكلات (بيانات: ۱۳۹۶/۱۰/۶) از امورى است كه دشمن همواره از آن استفاده مى‌كند.

تحريف:

تحريف امور از جمله تكنيكهاى رايج براى عمليات روانى است. در تحريف تغيير در محتوای پیام يا با حذف و يا با اضافه كردن صورت مى‌گيرد. (محمدي، ۱۳۹۰، ص ۱۳۸) «تحريف شكلى از

فریبکاری است که محتوای فضای اطلاعاتی عموم مردم را مورد هدف قرار می‌دهد و اغلب به عنوان مدیریت برداشتها از آن یاد می‌شود.» (عبدالله خانی، ۱۳۸۶، ص ۱۰۷) دشمن با فریبکاری در جنگ نرم «حقیقت [را] به شکل باطل و باطل را در لباس حقیقت» نشان می‌دهد. (بیانات: ۱۳۸۸/۱۰/۱۵) به تعبیر رهبر معظم انقلاب نظام سلطه با «اغواگری» یا «اختلال در دستگاه محاسباتی» به تحریف واقعیت پرداخته و با این کار به دنبال م «واژگون نشان دادن واقعیات» است. (بیانات: ۱۳۹۹/۵/۱۰)

شایعه:

از رایجترین مصادیق فریبکاری که از گذشته نیز رواج داشته، شایعه است. البته با توجه به رشد ابزارهای رسانه‌ای هم از نظر نرم‌افزاری و هم از جهت سخت‌افزاری شایعات گذشته و سطوح تأثیر آن قابل قیاس با یکدیگر نیستند. در تعریف آن آمده است: «شایعه موضوع خاصی است که برای باور همگان مطرح می‌شود و از فردی به فرد دیگری منتقل می‌گردد و معمولاً این انتقال به طور شفاهی صورت می‌گیرد بدون آن که شواهد مطمئنی در میان باشد.»

(کاپفر، ۱۳۸۰، ص ۱۵) یا اینگونه گفته‌اند: «شایعه خبری است که در نتیجه مباحثات گروهی به صورت بازسازی شده‌ای درآمده است.» (همان، ص ۲۵) در روانشناسی شایعه را گزارش یا شرح اتفاق تأیید نشده می‌دانند که در بین عموم رواج یافته باشد. (نرمان، ۱۳۶۲، ج ۲، ص ۶۴۹) نظام سلطه با به کارگیری از عنصر شایعه برای فریب ذهن مخاطبان خود در جهان اسلام به دنبال القای ناکارآمدی اسلام سیاسی است. آسیب‌هایی که شایعه در اختلاف‌پراکنی میان مسلمین و دول اسلامی دارد، همان هدفی است که غرب آن را دنبال می‌کند. «جنگ نرم یعنی جنگ به وسیله نفوذ، دروغ و شایعه‌پراکنی.» (بیانات: ۱۳۸۸/۹/۴)

سانسور:

سانسور به معنای کنترل و بازرسی حاکمیت بر فعالیت سیاسی، اجتماعی و... خاصه فرهنگی است. (معین، ۱۳۸۲، ج ۲، ص ۱۲۶۹) تفتیش، کنترل، ممیزی، حذف و قیچی نیز در فرهنگ لغات برای معنای آن ذکر می‌شود. (دهخدا، ۱۳۷۷، ج ۹، ص ۱۳۳۷۰) در اصطلاح عبارت است از: «حذف عمدی مواردی از جریان عبور آگاهی برای شکل دادن عقاید و نظات خود.» (محمدی، ۱۳۹۰، ص ۱۳۸) سانسور از پنهان‌کاری متفاوت است. در سانسور حذف عامدانه از خبر مطرح است؛ اما در پنهان‌کاری ممکن است حذف باشد یا خیر.

سانسور مطبوعاتی دولت آمریکا در جنگ خلیج فارس نمونه فریبکاری این دولت در اذهان مخاطبان نشریات مردم جهان است. با اعمال شدید نظارت و کنترل مطبوعات در این جنگ دولت ایالات متحده اجازه انتشار اخبار را به نشریات این کشور نمی‌داد. (اشتیاق، ۱۳۸۱، ص ۱۶۰) مقام معظم رهبری در پیام به جمعی از مستندسازان جوان، می‌نویسند: «جنگ نرم دشمن، برپایه‌ی دروغ و تحریف و شایعه و سانسور و بایکوت بنا شده است.» (بیانات: ۱۳۹۶/۱۰/۲۲)

رهبر انقلاب گاهی دولت ایالات متحده را آمریکای سانسور و زور و سلطه خطاب می‌کند (بیانات: ۱۳۸۵/۱/۱) چراکه در راستای فریبکاری از ابزار سانسور استفاده می‌کند. «در آمریکا این نمایش بی‌سانسوری فقط در مورد آن جاهایی است که به اصول آمریکایی اصطکاک نداشته باشد. آنجایی که اصطکاک پیدا می‌کند، چه به اصول آمریکایی و چه به مصالح فوری آمریکایی - مثل مسئله‌ی جنگ خلیج فارس که زمان بوش پدر انجام گرفت - سانسور وجود دارد؛ خیلی کامل و خیلی رسمی و علنی؛ بدون پرده‌پوشی.» (بیانات: ۱۳۸۵/۳/۲۳)

در باب مقابله انقلاب اسلامی با نظام سلطه در برابر حربه‌های فریبکاری چون: سانسور، شایعه، تحریف، بزرگ‌نمایی و پنهان‌کاری می‌توان به دو نکته مهم اشاره کرد. اول اینکه جمهوری اسلامی هیچگاه در بیان واقعیتهای و دفاع از حقیقت از این عناصر غیر اخلاقی استفاده نکرده است و این خود برتری اخلاقی در برابر نظام سلطه نشان می‌دهد. نکته دوم ناظر به توجه به نکته اول انقلاب اسلامی با کمترین امکانات رسانه‌ای و تجهیزات سخت‌افزاری اما با برتری قدرت نرم‌افزاری توانست موازنه منطقه را به نفع خود و علیه نظام سلطه با محوریت آمریکا و متحدان غربی و عربی‌اش به هم بزند. نفوذ ایران در جهان منطقه گواه این امر است. ایران در عراق، سوریه، لبنان و یمن نفوذ مستقیم دارد. نفوذ در یمن موازنه با عربستان را به هم زده، نفوذ در سوریه موازنه با آمریکا و اسرائیل را به هم ریخته، نفوذ در عراق موازنه با عربستان سعودی و آمریکا را به هم زده و نفوذ در لبنان موازنه با عربستان، آمریکا و اروپا را به هم ریخته است.

انگاره‌سازی:

«تصویرهایی که افراد از پدیده‌ها، موضوع‌ها، اشیاء، شخصیت‌ها و رویدادهای محیط پیرامون خود در ذهن دارند، انگاره افراد را شکل می‌دهد.» (ریاحی، ۱۳۹۰، ص ۱۲۴) در عملیات‌های روانی انگاره‌های رسانه‌ای و به خصوص خبری نقش جدی در تغییر ذهنیت مخاطبان دارد. به این معنا انگاره‌سازی «تکنیک و کلید کارگشای منفی‌سازی در جهان خبر است.» (شعار غفاری، ۱۳۷۴، ص

آنچه در رسانه‌های غربی از اسلام و مسلمین به نمایش درمی‌آید متناسب با انگاره‌هایی است که آنان ساخته و مدنظر دارند در ذهن مخاطب القا کنند. با انگاره‌سازی هدفمند است که در این رسانه‌ها به کشورهای اسلامی تهمت تروریسم و خشونت‌گرایی داده می‌شود. (سعید، ۱۳۷۹، ص ۱۲۳) پنتاگون در گزارش محرمانه‌ای در سال ۲۰۰۲ از نهادی مرموز به نام دفتر نفوذ استراتژیک در آمریکا برای انگاره‌سازی و نشر اخبار بی‌اساس علیه مسلمین یاد می‌کند که در خدمت منافع دولت ایالات متحده بوده‌اند. (ریاحی، ۱۳۹۰، ص ۱۲۵) نمونه آن تحریف قرآن، انتشار کاریکاتورهای موهن از پیامبر اسلام در نشریات غربی، ساخت ده‌ها فیلم سینمایی و مجموعه‌های مختلف تلویزیونی، صرف بودجه‌های کلان برای توسعه شبکه‌های رادیویی و ماهواره‌ای و اخیراً شبکه‌های اجتماعی نمونه‌ای از این فعالیت‌ها برای انگاره‌سازی علیه اسلام و سلطه‌گری نظام استکباری است. به تعبیر آکل رسانه‌های تحت سلطه نظام ایالات متحده با مجموعه برنامه‌های مختلف سینمایی و تلویزیونی، متنهای نوشتاری در روزنامه‌ها و مجلات، اطلاعات نادرستی از اسلام به مخاطب ارائه کرده و ذهن آنان را از اسلام سیاسی مخدوش می‌سازند. (سلیمانی و هراتی، ۱۳۹۴، ص ۱۲۴) یکی از متفکران غربی (اینیاتسیو رامونه) در مقاله «امپراتوری بزرگ دروغ بخش دوم و پایانی» می‌نویسد: «در مورد اکاذیب شایع در جنگ اول خلیج فارس (سال ۱۹۹۱) سخن را کوتاه می‌کنیم، چراکه دروغ‌های این جنگ به طور گسترده مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته و در اذهان عمومی به عنوان نمونه‌های بارز شست‌وشوی مغزی باقی مانده‌اند. به زودی بر همگان روشن خواهد شد اخباری مانند: «عراق، چهارمین ارتش جهان»، «غارت اتاق مخصوص نوزادان زودرس در زایشگاه کویت»، «خط دفاعی تسخیرناپذیر»، «حملات بسیار دقیق و حساب شده»، «کارایی نیروهای آمریکایی» و غیره که به شکل وسیع و تکراری از جانب رسانه‌ها منتشر می‌شد به کلی بی‌اساس بوده است.» (مسعودی، ۱۳۸۲، شماره ۳۴)

واقعه یازده سپتامبر در آمریکا در سال ۲۰۰۱ میلادی برای راه‌اندازی جنگ و مبارزه دولت ایالات متحده با به اصطلاح تروریسم بهترین مصداق برای انگاره‌سازی و استفاده از عنصر فریبکاری آمریکا جهت سلطه بر جهان اسلام است. آمریکا با ایجاد زمینه برای راه‌اندازی یک جنگ روانی اذهان مردم کشورش و دیگر جهانیان را فریفت و مجوز لازم را برای حمله به عراق و اهدافی که مدنظر داشت به کار گرفت. مهمترین تاکتیک در این کار برای او عنصر فریب و فریبکاری بود که

توانست با به کارگیری از عملیاتهای مختلف روانی به آن راه یابد. یکی از تحلیلگران اجتماعی غرب با نام جامیسون در مقاله‌ای با عنوان «اسلام و تروریسم» می‌نویسد: «با وقوع حادثه یازدهم سپتامبر، گروهی از افراطیون غربی (به ویژه آمریکایی) که مترصد فرصتی برای عقده‌گشایی علیه جهان اسلام بودند، تهاجم گسترده‌ای را علیه مسلمانان و کشورهای اسلامی، حتی آن دسته از کشورهایی را که همواره در زمره دوستان همیشگی غرب محسوب می‌شدند، راه انداختند. گویی از مسلمانان چیزی جز دهشت‌آفرینی، مخالفت با آزادی و دموکراسی و بنیادگرایی کشور برنمی‌آید.» (ذوالفقاری، ۱۳۹۱، ص ۱۹۰)

در انگاره‌سازی گاهی با تصویرسازی چهره‌ای ساختگی از واقعیت‌ها ترسیم می‌شود. (عسگری، ۱۳۹۰ الف، ص ۵۹) به عنوان نمونه بعد از یازدهم سپتامبر ۲۰۱۱، چهره‌ای که از اسلام و مسلمین در ذهن مخاطبان غربی و به خصوص آمریکایی با انگاره‌سازی نادرست جا افتاد، مساوی با تروریسم و جنگ طلب و خشونت‌گرا بود. مقام معظم رهبری تهاجم تبلیغاتی که بعد از حادثه یازدهم سپتامبر بوسیله رژیم آمریکا صهیونیستها و شبکه‌های سرمایه‌داری بزرگ بر ضد اسلام و مسلمانان با عنوان مبارزه با تروریسم آغاز شده را نمونه‌ای از تهمتهای نظام سلطه به جهان اسلام می‌دانند. (بیانات: ۱۳۸۲/۱۱/۳۰) ایشان در پیامی در پی اهانت نفرت‌انگیز به قرآن شریف در آمریکا ناظر به انگاره‌سازی نظام سلطه برای اهداف خود مرقوم می‌دارند: «مطالعه‌ی این روند شرارت که در این سال‌ها با عملیات جنایت‌بار در افغانستان و عراق و فلسطین و لبنان و پاکستان همراه بود، تردیدی باقی نمی‌گذارد که طراحی و اتاق فرمان آن در دستان سران نظام سلطه و اتاق فکرهای صهیونیستی است که از بیشترین نفوذ بر دولت آمریکا و سازمان‌های امنیتی و نظامی آن و نیز بر دولت انگلیس و برخی دولت‌های اروپائی برخوردارند. اینها همان کسانی‌اند که پژوهش‌های حقیقت‌یاب مستقل روز به روز بیشتر انگشت اتهام در ماجرای حمله به برج‌ها در ۱۱ سپتامبر را به سوی آنان متوجه می‌کنند. آن ماجرا بهانه‌ی حمله به افغانستان و عراق را به رئیس‌جمهور جنایت‌کار وقت آمریکا داد و او اعلان جنگ صلیبی کرد و همان شخص بنابر گزارش‌ها، دیروز اعلام کرده است که این جنگ صلیبی با ورود کلیسا به صحنه، کامل شد.» (۱۳۸۹/۶/۲۲)

در مقابله با این حربه از فریبکاری نظام سلطه می‌توان تلاش انقلاب اسلامی را از بین بردن هیمه این نظام در جهان و به‌ویژه در جهان اسلام است. آمریکا روزگاری با انگاره‌سازی اینکه ابرقدرت حقیقی است و هیچ کشوری توان مقابله با ظلمهای آن را ندارد، توانست بر بسیاری از کشورها

سلطه پیدا کند. اما انقلاب اسلامی بر این انگاره توهمی پایان بخشید. به تعبیر مقام معظم رهبری: «هدف آمریکا این است که سیطره‌ای را که در دوران طاغوت بر این کشور داشت، دوباره آن سیطره را به دست بیاورد. این سیطره و سلطه با انقلاب از بین رفته بود، دستش کوتاه شده بود؛ هدف این تحمیل جنگ و تحمیل تحریم و فشارهای سیاسی و اقتصادی و امثال اینها این بود که این سیطره را برگرداند، خوب نتوانسته؛ چهل سال است دارد زور میزند و نتوانسته به جایی برسد.» (بیانات: ۱۳۹۷/۰۸/۱۲)

نتیجه

یکی از عناصری که در چهل سال اول انقلاب اسلامی توسط دول استکباری به رهبری کشور ایالات متحده برای سلطه‌گری در جهان اسلام و به خصوص منطقه خاورمیانه صورت گرفت، مسئله فریبکاری است. این عنصر که در جنگهای روانی از سوی دشمن استفاده می‌شود، اگرچه از اموری است که از بدو خلقت بشر توسط شیطان استفاده می‌شد، اما شکل پیچیده آن در دوران معاصر سبب می‌شود که به ابعاد و مولفه‌های آن توجه جدی‌تری صورت گیرد. نظام سلطه با محوریت دولت ایالت متحده آمریکا برای جلوگیری از قدرت نرم انقلاب اسلامی و نفوذ آن در جهان اسلام ممانعت به عمل آورده، و در کنار جنگ سخت از عناصر مربوط به عملیاتهای روانی بهره می‌گیرد. در این میان عنصر فریبکاری به عنوان یکی از عناصر غیر اخلاقی از سوی دشمن بعد از انقلاب اسلامی علیه اسلام و انقلاب اسلامی به کار گرفته شده و می‌شود. تاکتیکهای چندی برای به‌کارگیری از آن مطرح است. فرافکنی، پنهان‌کاری، بزرگ‌نمایی، تحریف، شایعه، سانسور، انگاره‌سازی از جمله مصادیقی است که نظام سلطه برای فریبکاری بهره می‌گیرد.

قرآن کریم.

- ابراهیمی خوسفی، منصور، و دیگران (۱۳۸۷). جنگ نرم ۴، تهران، موسسه فرهنگی مطالعات و تحقیقات بین المللی ابرار معاصر تهران، چاپ دوم.
- ابن منظور، محمد بن مکرم (۱۴۱۴ق). لسان العرب، بیروت، دار صادر، چاپ سوم.
- احمدوند، محمدعلی (۱۳۶۸). مکانیسم دفاعی روانی، تهران، بامداد.
- آربلاستر، آنتونی (۱۳۷۷). ظهور و سقوط لیبرالیسم غرب، ترجمه عباس مخبر، تهران، نشر مرکز.
- آزادی، افشین؛ ترابی، محمد و حیدرپور، ماشاءالله (۱۳۹۹). «جمهوری اسلامی ایران و فضای مجازی؛ راهکارهایی برای حل چالش‌ها»، فصلنامه مطالعات دفاع مقدس، سال ششم، شماره ۳.
- اشتیاق، وحید (۱۳۸۱). «حدود قانونی آزادی رسانه‌ها در زمان جنگ: ایالات متحد آمریکا»، پژوهش‌های حقوقی، بهار و تابستان، شماره ۱.
- افتخاری، اصغر (۱۳۹۱). الگوی جنگ روانی غرب علیه جمهوری اسلامی ایران: رویکردی فرهنگی، تهران، دانشگاه امام صادق (ع) و پژوهشگاه فرهنگ، هنر و ارتباطات.
- امام خمینی (موسوی خمینی)، سید روح‌الله، صحیفه نور
- ای جرجیس، فواز (۱۳۸۲). امریکا و اسلام سیاسی، ترجمه سیدمحمد کمال سروریان، تهران، انتشارات پژوهشکده مطالعات راهبردی.
- باقری، حسین، و دیگران (۱۳۹۵). درآمدی بر شیوه‌های جنگ‌های آینده در حوزه عملیات روانی، تهران، راد.
- بهرز، صمد (۱۳۹۸). مولفه‌های تاثیرگذاری حداکثری انقلاب اسلامی ایران بر حزب‌الله لبنان، فصلنامه پژوهش‌های انقلاب اسلامی، سال هشتم، بهار، شماره ۲۸، صص ۲۵-۴۷.
- پستمن، نیل (۱۳۹۵). زندگی در عیش، مردن در خوشی، ترجمه صادق طباطبایی، تهران، انتشارات روزنامه اطلاعات.
- پوراحمدی، حسین (۱۳۸۹). قدرت نرم در جمهوری اسلامی ایران، قم: بوستان کتاب.
- تافلر، آلون (۱۳۷۰). تغییر ماهیت قدرت، ترجمه شاهرخ بهار و حسن نورایی بیدخت، تهران، مرکز ترجمه و نشر کتاب.
- ترنر، مایکل ای (۱۳۸۸). علل شکست اطلاعات سری، ترجمه قاسم بنی هاشمی، تهران، دانشکده اطلاعات.
- توین بی، آرنولد (۱۳۶۲). تمدن در بوته آزمایش، ترجمه یعقوب آژند، تهران، مولی.
- جاوری، محمدجواد (۱۳۹۲). تهدیدات نرم سیاسی در قرآن، تهران، مرکز اسناد انقلاب اسلامی.
- جعفرپور، محمد (۱۳۸۷). «قدرت نرم، درآمدی بر جنگ‌های رسانه‌ای و رایانه‌ای» مندرج در: کتاب مجموعه مقالات قدرت نرم و سرمایه اجتماعی؛ بسیج دانشگاه اما صادق (ع)، تهران، دانشگاه امام صادق (ع) و پژوهشکده مطالعات و تحقیقات بسیج.

جنیدی، رضا و ملائی، مسعود (۱۳۹۸). «راهبردهای مبتنی بر قدرت نرم جمهوری اسلامی ایران در مقابله با قدرت هوشمند ایالات متحده آمریکا»، فصلنامه راهبرد سیاسی، دوره ۳، شماره ۸. جوهري، اسماعيل بن حماد (۱۳۷۶ ق). الصحاح: تاج اللغة و صحاح العربية، بيروت، دار العلم للملايين. دهخدا، علی اکبر (۱۳۷۷). لغتنامه دهخدا، تهران، موسسه انتشارات و چاپ دانشگاه تهران، چاپ دوم از سری جدید.

دهشیری، محمدرضا، و امیرحسین سلامت (۱۳۹۸). «نظام سلطه در اندیشه و دیدگاه مقام معظم رهبری»، پژوهش‌های راهبردی انقلاب اسلامی سال دوم بهار، شماره ۵. ذوالفقاری، مهدی (۱۳۹۱). تحلیل عملیات روانی آمریکا علیه جمهوری اسلامی: بررسی موردی پرونده هستی‌ای، تهران، دانشگاه امام صادق (ع). رهبر، عباسعلی، و مجید نجات پور و مجتبی موسوی نژاد (۱۳۹۴). «قدرت نرم، انقلاب اسلامی ایران و بیداری اسلامی»، پژوهش‌های راهبردی سیاست، دوره ۴، شماره ۱۴، پاییز. ریاحی، محمدرضا (۱۳۹۰). ایران و آمریکا: توسعه تضاد در بستر قدرت نرم رسانه، قم، مرکز پژوهش‌های اسلامی صدا و سیما.

سایت: khamenei.ir

سبزیان موسی آبادی، علیرضا، و شعیب بهمن (۱۳۸۹). «پراگماتیسم و سیاست: بررسی و نقد پراگماتیسم در قلمرو سیاست و حکومت»، فصلنامه تحقیقات سیاسی و بین‌المللی، دوره ۲، شماره ۵، زمستان ۱۳۸۹. سعید، ادوارد (۱۳۷۹). اسلام رسانه‌ها، ترجمه اکبر افسری، تهران، انتشارات توس. سعیدآبادی، محمدرضا، و محمدجواد بختیاری (۱۳۹۳). «تاثیر قدرت نرم سازمان‌های بین‌الدولی بر حکمرانی جهانی: مطالعه موردی یونسکو» فصلنامه تحقیقات سیاسی و بین‌المللی، دوره ۶، شماره ۲۰، پاییز. سلطانی فر، محمد (بی‌تا). آشنایی با تاکتیک‌های جنگ روانی؛ مندرج در: جنگ روانی، تهران، معاونت سیاسی نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری در دانشگاهها. سلیمانی، رضا، و محمدجواد هراتی (۱۳۹۴). «نظریه «بازنمایی» و انگاره‌های معنایی گفتمان رسانه‌ای آمریکا از اسلام و ایران»، جستارهای سیاسی معاصر سال ششم زمستان شماره ۴، پیاپی ۱۸. شریفی، احمدحسین (۱۳۸۸). موج فتنه از جمل تا جنگ نرم، تهران، کانون اندیشه جوان. شریفی، احمدحسین (۱۳۸۹). جنگ نرم، قم، موسسه آموزشی پژوهشی امام خمینی. شعار غفاری، پیروز (۱۳۷۴). مقاله «معرفت‌شناسی خبر»، فصلنامه رسانه، سال ششم، شماره ۳. شعاری‌نژاد، علی اکبر (۱۳۶۴). فرهنگ علوم رفتاری، تهران، امیرکبیر. طبرسی، ابوعلی فضل بن حسن، ۱۴۱۵ ق، مجمع البیان، بیروت، موسسه العلمی. طریحی، فخرالدین (۱۴۰۸ ق). مجمع البحرین، مکتب نشر الثقافه الاسلامیه، ط ۲.

- عبدالله خانی، علی (۱۳۸۱). روابط ایران و آمریکا، تهران، موسسه ابرار معاصر.
- عبدالله خانی، علی (۱۳۸۶). جنگ نرم ۳: نبرد در عصر اطلاعات، تهران، موسسه تحقیقاتی ابرار معاصر تهران.
- عسگری، حسن بن عبدالله (۱۴۰۰ق). الفروق فی اللغة، بیروت، دار اللافق الجدیدة.
- عسگری، محمود (۱۳۹۰الف). «ابزارها و اهداف جنگ نرم»؛ مندرج در: جنگ نرم در عرصه دفاع ملی: ابعاد نظری و کاربردی، جمعی از نویسندگان، به کوشش محمود عسگری، تهران، دانشگاه امام صادق (ع) و سازمان عقیدتی سیاسی ارتش ج.ا.ا.
- عسگری، محمود (۱۳۹۰ب). قدرت افکنی، الزامی برای دارندگی، تهران: پژوهشکده مطالعات راهبردی.
- عبدالله خانی، علی (۱۳۸۱). روابط ایران و آمریکا، تهران، موسسه ابرار معاصر.
- علیپور، جواد (۱۳۹۰). نقش قدرت نرم در سیاست خارجی آمریکا در قبال ایران: از نرم افزارگرایی کلیتون تا سخت افزارگرایی بوش؛ تهران، دانشگاه امام صادق (ع).
- فراهیدی، خلیل بن احمد (۱۴۰۹ ق). کتاب العین، قم، هجرت، چاپ دوم.
- فیروزآبادی، محمد بن یعقوب (۱۴۱۵ ق). القاموس المحیط، بیروت، دارالکتب العلمیه.
- کاپفر، ژان نوئل (۱۳۸۰). شایعه، ترجمه خداداد موقر، تهران، شیرازه.
- کاظمی، پریسا و بشیری، اکبر (۱۳۹۸). «سازوکارهای تضمین حقوق بنیادین بشر در نظام حقوقی عمومی ایران»، دو فصلنامه مطالعات حقوق بشر اسلامی، دوره ۸، شماره ۱۶، بهار و تابستان.
- متقی دستناتی، افشین؛ آثارتمر، محمد (۱۳۸۶). «عملیات روانی غرب علیه جهان اسلام و تاثیر آن بر مسلمانان مقیم اروپا»، شماره ۱۵.
- مجموعه نرم افزار حدیث ولایت.
- محمدی، منوچهر (۱۳۹۰). انقلاب اسلامی در بوته آزمون: جنگ نرم بیست ساله و فتنه ۸۸، تهران، موسسه فرهنگی دانش و اندیشه معاصر.
- مرکز فرماندهی وزارت جنگ آمریکا (۱۳۹۲). عملیات روانی تکنیکها و روندها، ترجمه معاونت پژوهش و آموزش خبرگزاری فارس، تهران، انتشارات خبرگزاری فارس.
- مسعودی، امید (۱۳۸۲). «روش های جدید خبری در جنگ دوم خلیج فارس: انگاره سازی و جذب در بازی»، پژوهش های ارتباطی، شماره ۳۴.
- معین، محمد (۱۳۸۲). فرهنگ فارسی معین، زتهران، سی گل.
- نای، جوزف (۲۰۰۴). «تهدید نرم»، مترجم علی محمد نایینی، تهران، اندیشکده راهبردی امنیت نرم.
- نای، جوزف (۱۳۸۲). کاربرد قدرت نرم، ترجمه سید رضا میرطاهر، تهران، نشر قومس.
- نای، جوزف (۱۳۸۷الف). رهبری و قدرت هوشمند، ترجمه محمدرضا گلشن پزوه و الهام شوشتری-زاده، تهران، موسسه فرهنگی مطالعات و تحقیقات بین المللی ابرار معاصر تهران.

نای، جوزف (۱۳۸۷ب). قدرت نرم؛ ابزارهای موفقیت در سیاست بین الملل، ترجمه حسن روحانی و مهدی ذوالفقاری، تهران، دانشگاه امام صادق (ع).

نای، جوزف (۱۳۸۹). قدرت نرم ابزارهای موفقیت در سیاست بین الملل، ترجمه سیدمحسن روحانی و مهدی ذوالفقاری، تهران، دانشگاه امام صادق (ع).

نرمان، ل، مان (۱۳۶۲). اصول روانشناسی، ترجمه محمود ساعتچی، تهران، امیرکبیر.

نصیری، سوناز (۱۳۹۸). «نقش قدرت نرم در سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران (مطالعه موردی

عراق)»، دو فصلنامه مطالعات قدرت نرم، دوره ۹، شماره ۱.

هاشمی، سیدحمید (۱۳۹۰). جنگ نرم: نبرد در دنیای معاصر (با تأکید بر اقصاء دانشگاهی)، تهران، دفتر

برنامه‌ریزی اجتماعی و مطالعات فرهنگی وزارت علوم.

Crisp, Roger (2002), *Ethics in Modern World*, in *New British Philosophy: The Interviews* edited by Julian Baggini, Jeremy Stangroom, London: Routledge.

Donner, Wendy (1998), *Mill's utilitarianism*, in: *The Cambridge Companion to Mill*, Edited by: John Skorupski, Cambridge University Press.

Eggleston, Ben (2014), *the Cambridge companion to utilitarianism*, London: Cambridge University Press.

Martin, Lawrence L (2006), *Jeremy Bentham: On Organization Theory and Decision Making, Public Policy Analysis, and Administrative Management. Handbook of Organization Theory and Management the Philosophical Approach*. London: Taylor & Francis.

Mill, John Stuart (2006), *The Collected Works of John Stuart Mill*, by F.E.L. Priestley, Toronto: University of Toronto Press.